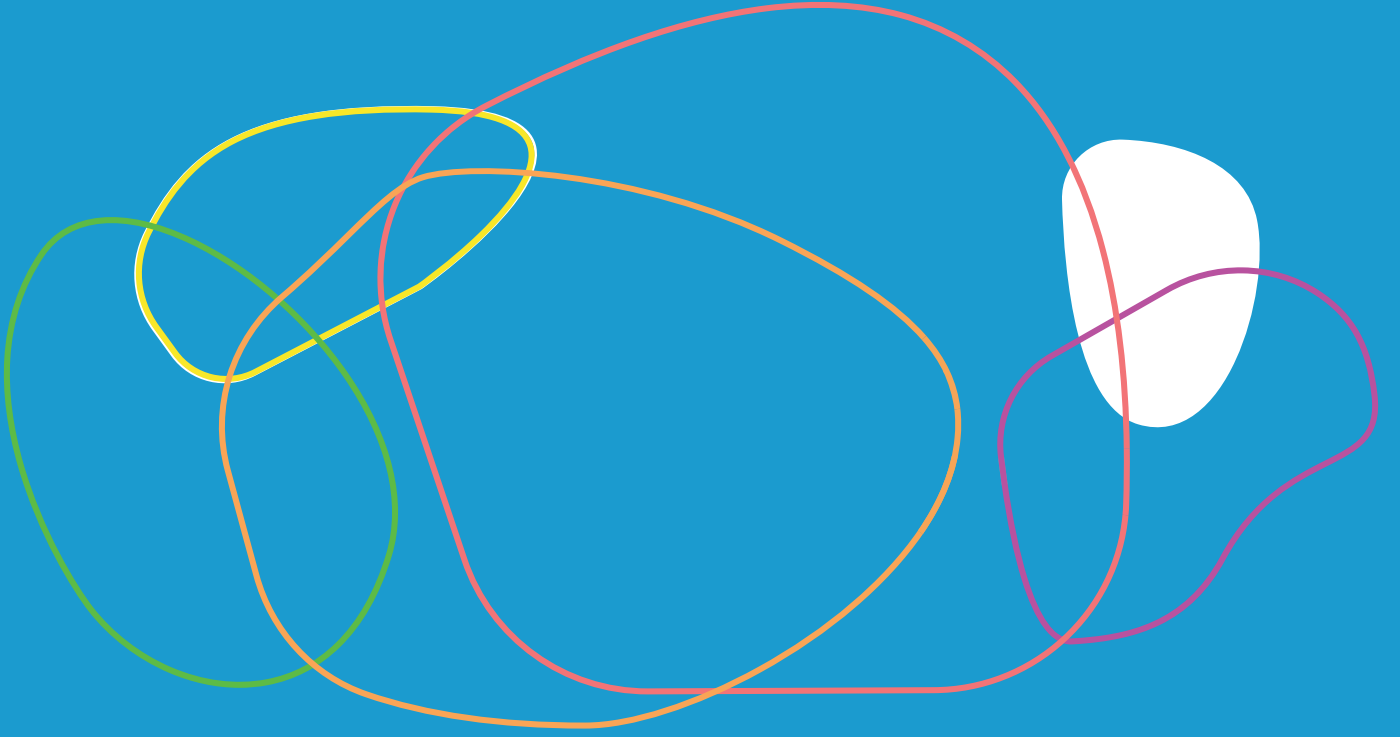

[ebeveynlerle. beraber

EBEVEYNLERLE BERABER
EĞİTİM PROGRAMI

www.hep-beraber.org www.germanturkishinitiative.org www.alle-zusammen.org

Proje Yürütücüleri ve Destekçileri

Hep Beraber Projesi ikinci dönemi, Anadolu Kültür ve Institut DINX işbirliği ve Stiftung Mercator desteğiyle, 2019-2022 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Proje Hakkında	4
Modül 1: Çocuk ve Ebeveyn İlişkisi Üzerine Birlikte Düşünelim	6
Modül 2: Ebeveynlerle Kapsayıcı & Katılımcı Çalışmalar İçin Temel Eğitimlik Becerileri	30
Künye	41

PROJE HAKKINDA

MÜLTECİ DESTEĞİ ALANINDA ALMANYA-TÜRKİYE ORTAKLIK İNİSİYATİFİ ALL TOGETHER / HEP BERABER / ALLE ZUSAMMEN

Sosyal uyum ve kapsayıcılığı geliştirmek, bu alanda karşılaştığımız güncel sorunlarla mücadele yöntemleri aramak ve bu doğrultuda işbirlikleri kurmak son yıllarda Almanya ve Türkiye'deki sivil aktörlerin en önemli ortak çalışma alanlarından birini teşkil ediyor.

Farklı sosyokültürel geçmişlerden gelen, farklı aile dillerine sahip çocuk ve gençler çok uzun yıllardır aynı sokakları kullanıyor, aynı yaşam alanlarını ve öğrenme ortamlarını paylaşıyor. Bununla beraber, son yıllarda yoğunlaşan zorunlu sınıraşırı göçlerle birlikte toplumsal uyum ve çatışmalara dair yeni sorular ve ihtiyaçlar, bunlara eşlik eden yeni çalışma alanları kendini gösteriyor.

Bu bağlamda, HEP BERABER Projesi iyi işleyen ve adil bir "birlikte yaşam ekosistemi" inşa etmenin ve bunu tüm bileşenleriyle sürdürülebilir kılmanın önemine inanarak, 2017 yılından bu yana, Türkiye ve Almanya'dan sivil toplum kurumlarından temsilcileri bir araya getirerek bu kurumların işbirliği içinde, sosyal uyum ve kapsayıcı öğrenmeye dair yenilikçi içerikler üretmesinin imkânlarını yaratıyor.

İlk döneminde (2017-2019) çocuk ve gençlerle uygulanmak üzere, kapsayıcılığı güçlendirecek ve birlikte yaşam kültürünü beslemeyi hedefleyen oyunlar, sanatla öğrenme odaklı etkinlikler ve videolar, ayrıca bunlara eşlik edecek eğitimci kitapçıkları üretti ve ilgili kurumlarla paylaştı.

İkinci döneminde (2019-2022) ise, formel olmayan eğitim, çocuk ve gençlik çalışmaları, mülteci desteği alanı, sanatla öğrenme ve kültürel eğitim, toplum ruh sağlığı, kapsayıcı eğitim ve alternatif pedagojiler gibi birbiriyle ilişkili alanlarda çalışan kurum, eğitimci ve gönüllülerin becerilerini ve uygulamalarını desteklemek fikriyle, eğitim modülleri geliştirmeye odaklanıyor.

Türkiye ve Almanya'dan kurumları bir araya getiren proje, ürettiği eğitim modülleri sayesinde her iki ülkede eğitimde ve gündelik yaşamın farklı alanlarında kapsayıcı yaklaşım, tutum ve uygulamaları geliştirmeyi ve yaygınlaştırmayı hedefliyor.

Ortak ihtiyaçlarımızı birlikte keşfediyor ve bu doğrultuda içerikler üretiyoruz!

Kurumlar arası işbirliği, disiplinlerarası öğrenme ve kesişimsel bir perspektiften çalışmayı önceliklendiren projede, özellikle uluslararası veya iç göç deneyimi olan çocuk ve gençlerin nitelikli eğitime erişimine dair bakış açıları ve becerilerin geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadele öncelikli bir yer tutuyor. Bununla birlikte, HEP BERABER Projesi, risk altında olan ve haklara erişimleri önünde engeller bulunan tüm çocuk ve gençlerin formel ve formel olmayan öğrenme alanlarına katılımını güçlendirecek içerikler geliştirmek üzere alan açmayı önemsiyor ve bu yaklaşımı benimsiyor.

Bu doğrultuda, HEP BERABER kapsamında Türkiye ve Almanya'dan 16 sivil toplum kurumundan eğitimci, sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ, sanatçı ve bağımsız uzman öncelikle yereldeki ihtiyaçlar ve kendi uzmanlıklarına dayanarak belirledikleri konular etrafında çalışma grupları kurdu. Ardından, iki yıla yayılan bir dönemde çevrimiçi toplantılarda tartışma ve fikir geliştirme, devamında ise kolektif bir içerik üretimi dönemi geçirdiler. Dışarıdan uzmanların ve proje koordinatörlerinin katkıları ve kolaylaştırıcılığıyla katılımcıların içerik geliştirme süreçleri desteklendi ve modüller zenginleştirildi.

Bu sürecin sonunda kesişimsel bir perspektiften birbirini besleyecek temalarda kapsayıcı öğrenme çatısı altında buluşacak bir dizi Eğitim Programı ortaya çıktı.

HEP BERABER EĞİTİM PROGRAMLARI

Proje sonunda ortaya çıkan kapasite geliştirme programları,

- Kapsayıcı öğrenmeye alan açan bir yaklaşımı benimser.
- Mülteci olan ve olmayan tüm çocukların öğrenme alanlarına ve sosyal yaşama dahil edilmesi için ayrımcılıkla mücadele edecek düşünüş ve becerileri geliştirmeyi hedefler.
- Kültürel ve dilsel çeşitliliğin bir değer ve zenginlik olarak benimsenmesine katkı sunar ve formel olmayan eğitimin ve sanatla öğrenmenin bu alandaki gücüne vurgu yapar.
- Oyun destekli öğrenme, tartışma ve soruşturma kültürü, bireysel ve kolektif yaratıcı ifade becerilerini güçlendirme ve akran destekli öğrenmenin araçlarını sunar.
- Bu vesileyle, çocuk ve gençlerle çalışan kişilerin ve kurumların yapabilirliklerini güçlendirir. Hem çocuklar hem de yetişkinlerle iyi ve adil bir birlikte yaşam kültürü inşa etmenin yollarını araştırır.

HEP BERABER EĞİTİM PROGRAMLARI, Haziran 2022 itibarıyla proje web sitesi üzerinden erişime açık olacak ve alanda çalışan kişi ve kurumlarla bedelsiz olarak paylaşılacak.

Sahadaki kilit paydaşların, bu programları kendi kurumları bünyesindeki kapasite geliştirme uygulamalarına dahil etmesi ve eğitimleri farklı kişi ve kurumlarla işbirliği içinde yaygınlaştırabilmesi de mümkün olacak. Bunun için, Anadolu Kültür Hep Beraber ekibiyle ve/veya söz konusu eğitim modülünün eş yazarı olan kişi ve kurumlarla irtibata geçebilirsiniz.

www.hep-beraber.org
www.germanturkishinitiative.org
www.alles-zusammen.org

MODÜL 1:

ÇOCUK VE EBEVEYN İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİRLİKTE DÜŞÜNELİM

OTURUM 1: ÇOCUK ALGIMIZ ÜZERİNE DÜŞÜNMEK

Amaç:

- Deneyimsel öğrenmeye dayalı bir oyunla, bildiğimiz bir nesneyi farklı duyulara odaklanarak (yeniden) keşfetmek
- Buradan yola çıkarak çocukların keşif ve merak duyguları ve davranışlarıyla empati kurmak
- Katılımcılarla birlikte “çocuk” algımız, çocuk denilince gözümüzün önüne gelen imgeler ve kalıplar, ayrıca çocuklara karşı takındığımız tutumlar üzerine düşünmek ve konuşmak

Hedef Grup: Ebeveynler ve ebeveynlerle çalışan kişiler

Grup Büyüklüğü: 15 - 20 kişi

Yöntem: Etkileşimli oyun, küçük grup çalışması, tartışma

Süre: 30-40 Dakika

Malzeme:

- Katılımcı sayısı kadar farklı küçük nesneler
- Post-it
- Kağıt
- Kalem
- Flipchart ya da ayaklı tahta
- Tahta kalemi veya grafik kalemleri

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK 1: Elindeki Nesneyi (Yeniden) Keşfet

Katılımcılar çember düzeninde oturur. Kolaylaştırıcı, az sonra oynayacakları oyun için tüm katılımcılardan gözlerini kapatmasını ve ellerini öne doğru uzatmasını ister. Herkesin eline bir nesne bırakacağını belirterek yeni yönerge verilene kadar gözlerini açmamalarını rica eder.

Gözlerini kapatmak istemeyen veya bunu tercih etmeyen katılımcılar olursa, bu kişiler ellerini arkaya doğru uzatabilir ve verilen nesneyi arkalarında tutabilir.

Kolaylaştırıcı her katılımcının eline bir nesne bırakır. Oyun, herkesin elindeki nesneyi gözlerini açmadan incelemesi ve deneyimlemesi üzerine kuruludur. Bu inceleme için kolaylaştırıcı katılımcılara yönlendirici sorularla eşlik eder. Kolaylaştırıcı aşağıdaki (ve benzeri) soruları sakın bir ses tonuyla, her soru arasında 8-10 saniye duraklayarak sorar.

Katılımcılar sorulara sözlü olarak cevap vermez, gözleri kapalı şekilde nesneleri elleriyle dokunarak veya istedikleri gibi hissederek inceler.

- “Elinizdeki nesneyi parmaklarınızın arasında hissedin. Nasıl bir şekli var?”
- “Kenarları düzgün mü yoksa girintili çıkıntılı mı?”
- “Yumuşak mı, yoksa sert bir nesne mi?”
- “Nesnenin yüzeyi pürüzlü mü, kaygan mı?”
- “Ağırlığı nasıl? Ağır mı yoksa hafif mi?”
- “Keskin yerleri, köşeleri var mı?”
- “Belki yavaşça burnunuza doğru götürebilirsiniz ... Bir kokusu var mı?”
- “Sizce size zarar verebilecek bir özelliği var mı?”
- “Sizce elinizdeki bu nesne ne için kullanılabilir, hangi işlere yarar?”
- “Elinizdeki bu nesneyi bir başkasına anlatmak isteseniz, nasıl anlatırdınız? Hangi özelliklerinden bahsederdiniz?”
- “Bu nesneyi kime vermek isterdiniz?”

Kolaylaştırıcı daha fazla soru ekleyebilir ya da farklı sorular da sorabilir.

 Sorular bittikten sonra katılımcılardan gözlerini açmaları istenir. Herkes elindeki nesneye yeniden karşılaşır ve bu defa nesneyi görerek incelerler.

 Kolaylaştırıcı, ellerindeki bu nesneyi tanıma ve inceleme sürecini nasıl deneyimlediklerini sorarak katılımcıları his ve düşüncelerini paylaşmaya davet eder.

 Katılımcılar paylaşımlarını yaptıktan sonra kolaylaştırıcı oturumu toparlar.

Bu etkinlikteki amaç, “Elindeki nesneyi (yeniden) keşfet” oyunu üzerinden, bir şeyi tanımlamak için ne kadar detaylı, farklı açılardan ve farklı duyularla bakılması gerektiğine dikkat çekmek ve buna dair bir tartışma alanı açmaktır.

Kolaylaştırıcı katılımcılardan duyduğu deneyimleri ve gelen yorumları bu bağlamda yeniden çerçeveler:

“Bu oyunu, bir çocuğun sorduğu sorular, hayatı anlamlandırma çabası ve meraklarına benzer bir deneyim yaşamak üzerinden de düşünebilir miyiz?
Elimizdeki nesne gerçekten hiç tanımadığımız, yeni keşfedeceğimiz ve ilk defa karşılaştığımız bir nesne olsaydı, bu deneyim nasıl olurdu?”

Bu oyun deneyiminden yola çıkarak bir çocuğun, hayatında birçok nesneye bu kadar yepyeni bir merakla yaklaştığını hatırlayalım. Elbette bizim hayat içinde edindiğimiz bilgiler gözümüz kapalıyken bile elimize aldığımız bir nesneyi “sıfırdan” deneyimlememize engel oluyor zira geçmişte edindiğimiz bilgiler bu “keşif” sırasında bizi ister istemez yönlendiriyor.
Ama en azından bu oyun bize, bir çocuğun “keşfetme, bir nesneyi ve hayatı tanıma” deneyimine yaklaşabildiğimiz bir deneyim sunmuş olabilir. Ne dersiniz?

Çocukların birçok nesneye karşılaştığında, merakla anlama çabası içinde olduğunu kendimize hatırlatabiliriz. Hatta biz de onlar vesileyle etrafımızdaki tanıdık nesneleri yepyeni bakış açıları ile (yeniden) keşfedebiliriz.”

Katılımcılar söz alarak bu konudaki görüşlerini ve deneyimlerini paylaşabilir.

 Kolaylaştırıcı, daha sonra yine bu oyundaki deneyimlerden yola çıkarak katılımcıları yerleşik algılarını, düşünüş ve davranış kalıplarını fark edip bunlar üzerine yeniden düşünmeye davet eder.

Zira bu oyunun bir diğer amacı, hayatta bildiğimizi düşündüğümüz bir nesneyi veya bir konuyu, aslında ne kadar çok açıdan yeniden ele alarak üzerine düşünebileceğimizi, “onu yeniden tanımaya açık olmanın zenginliği”ni ve bu sayede onunla ilgili önkabullerimizi fark edebileceğimizi hatırlamaktır. Bir nesneye veya bir konuya, genellikle her zamanki düşünme ve deneyimleme alışkanlıklarımızla baktığımız için, onun birçok boyutunu, özelliğini ve zenginliğini göremiyor olabiliriz. Farklı açılardan baktığımızda, yeni boyutları, özellikleri ve zenginlikleri keşfetmek büyük bir kazanım olabilir.

“Aslında tanıdığımız nesneler için bile, onunla farklı bir şekilde karşılaşmak ne kadar yeni bir deneyim olabilir. Örneğin, bir nesneyle gözlerimiz kapalıyken karşılaştığımızda, ne kadar dikkat kesiliyoruz ve onu ne kadar farklı yönlerinden anlamaya çalışıyoruz, öyle değil mi? Bu şekilde, normalde fark etmediğimiz birçok şeyi fark ettik.

Peki, ‘çocuk’ dendiğinde aklımıza ilk neler geliyor, nasıl bir resim canlanıyor zihninizde? Çocuk nedir, çocukluk nedir?... Çocukluk sanki kendi bireysel tecrübelerimizden çok iyi bildiğimiz bir konu gibi. Öyle bile olsa, çocukluk algımıza yeniden ve farklı açılardan baksak ve çocukluk kavramıyla ilgili önkabullerimizi yeniden gözden geçiresek acaba neler fark ederiz?”

ETKİNLİK 2: Çocuk Algımız Üzerine Çalışma

Kolaylaştırıcı, aşağıdaki sorulardan her birini bir flipchart kağıdına yazar. Üç flipchart kağıdını sırayla duvara asar.

- Çocuk deyince aklınıza neler geliyor? (Özellikler, imajlar, sesler, düşünceler...)
- Gündelik hayatımızda, toplum içinde çocuklara yönelik nasıl hitaplar kullanılıyor? (örneğin, aslanım, prensesim, bücür, ufaklık, vb)
- Dilimizde çocuklarla ilgili hangi deyimler ve atasözleri var?

Katılımcılar kısa bir süre sorular üzerine bireysel olarak düşünür. Ardından kolaylaştırıcı katılımcıları 3 ya da 4 kişilik küçük gruplara böler. Her gruba post-it'ler dağıtır. Gruplar yukarıdaki sorular üzerine düşünüp tartışmak için 15 dk'lık bir süreyi kullanır. Her soruya verilen cevapları ayrı ayrı post-it'lere yazmaları istenir.

Süre tamamlandığında gruplar cevaplarını yazdıkları post-it'leri ilgili soru için oluşturulmuş flipchart'lara yapıştırır.

Kolaylaştırıcı yapıştırılan cevapları yüksek sesle okur.

Yazılan ifadeler üzerinden “çocukluğa dair algılar” ve bu algıların düşünme biçimlerimize, tutumlarımıza ve davranışlarımıza etkileri üzerine tüm grup olarak bir tartışma yürütülür. “Çocuk”a dair zihninizde ve dilinizde yer etmiş, genel geçer kalıpların bir kesitini burada karşılarında gören katılımcılar flipchart'larda yazılanlar üzerinden yorumlarını paylaşır.

Kolaylaştırıcı “yerleşik çocuk algımızı” fark etmek, bunun indirgemeci bir bakış olabileceği yerleri bulabilmek ve belki bunu değiştirebilmek için çalışmak üzerine birkaç kısa örneklendirme yapabilir.

Katılan ebeveynlerin /kişilerin kültürel çeşitliliğine göre “yerleşik çocuk algısı” dediğimiz küme çok değişkenlik gösterecektir. Kolaylaştırıcının, kültürel çeşitliliğe duyarlı bir şekilde yorumları alması ve genelleme yapmaktan kaçınmaya dikkat etmesi önemlidir.

Eğitim sırasındaki konuşma ve tartışmalarda çocuklara ve çocukluğa dair yerleşmiş önkabuller, kalıplar ve “yetişkin merkezci tabirler” kendini gösterebilir. Bunlar kendini gösterdiğinde, bu konuda dilimizi değiştirmek için öneriler getirmeye, herkesin birbirinden destek almaya ve fikirleri paylaşmaya davet edilmesi önemlidir.

Bu ilk oturumdan sonra, çocukların psiko-sosyal gelişimleri, iyi olma halleri ve çocuk hakları konularına temas etmek üzere diğer oturumlara geçilir.

OTURUM 2: ÇOCUK GELİŞİMİ ADIMLARINI BİRLİKTE DÜŞÜNELİM

Amaç:

- Doğumdan itibaren çocukların büyüme süreçlerinin belirgin ve belirleyici kilometre taşlarını hatırlamak
- Bu gelişim dönemlerini biliyor, gözlüyor ve fark edebiliyor olmanın çocuğuyla ilişkisinde ebeveyne sağlayacağı avantajlar üzerine düşünmek

Grup Büyüklüğü: 15 - 20 kişi

Yöntem: Küçük grup çalışması, tartışma

Süre: 45 Dakika

Malzeme:

- Gelişim Özellikleri Kartları
- Flipchart kağıdı
- Kağıt
- Renkli kalemler
- Uygun bir duvar ya da zemin
- Sakız yapıştırıcı veya bant

Ön Hazırlık:

Etkinlikte kullanılmak üzere 4 farklı Gelişim Özellikleri Kart Destesi hazır edilir.

“Fiziksel Gelişim Alanı”

“Zihinsel Gelişim Alanı”

“Duygusal Gelişim Alanı”

“Sosyal Gelişim Alanı”

Her bir deste için Ek Malzemeler dosyasından çıktı alınıp kesilerek kartlar hazırlanır. Destelerde gelişim aşamaları sıralı olarak bulunmaz, her deste kendi içinde karışıktır.

Kolaylaştırıcı, yere veya duvara “Fiziksel”, “Zihinsel”, “Duygusal”, “Sosyal” şeklinde 4 adet başlık açar. Tahtayı 4 sütuna bölebilir veya 4 adet flipchart hazırlar ve yan yana duvara yapıştırır.

Bu etkinlikte kolaylaştırıcının, çocuk gelişimi süreçlerine ve gelişim alanlarına hakim olması önemlidir. Kolaylaştırıcıya destek olması açısından, gelişim alanlarının her biri için gelişim adımları kronolojik sıraya dizilmiş olarak ilerleyen sayfalarda ve web sitesinde, Ek Malzemeler şeklinde sunulmuştur.

Ek Malzemeler’e www.hep-beraber.org adresindeki Araçlar başlığı altında bulunan Ebeveynlerle Beraber Programı bölümünden erişilebilir.

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK: Çocuk Gelişim Alanları

Katılımcılar 4 gruba bölünür. Kolaylaştırıcı, her gruba kart destelerinden birini verir. Böylece her grupta farklı bir gelişim alanı destesi bulunur.

Her grubun görevi, söz konusu gelişim alanına ait özellikler üzerine düşünüp tartışmak ve kartları kronolojik bir sıraya koymaktır. Bunun için gruplara 10 dakika çalışma süresi verilir. Bu arada Kolaylaştırıcı dört adet flipchart kağıdı hazırlar veya tahtayı 4 sütuna böler. Gelişim alanlarının her birini (Fiziksel, Zihinsel, Duyusal, Sosyal) başlık olarak yazar.

Süre tamamlandığında tüm gruplar flipchart kağıtları veya tahtanın bulunduğu alanda toplanır. Gruplar kendi çalıştıkları gelişim alanı için, kronolojik sıraya dizdikleri kartları, ilgili başlığın altına dizer, yapıştırır veya yazar.

Tüm gruplar kartlarını ilgili gelişim alanı başlığının altına yerleştirdiğinde herkes tabloyu görebilecek şekilde bir yarım çember şeklinde oturur.

Oluşan bu genel tablo üzerinden doğumdan yetişkinliğe kadar çocukların gelişim dönemleri hep beraber gözden geçirilir.

Kolaylaştırıcı bir yandan tablodaki gelişim adımlarının hem kendi içindeki sıralaması, hem birbirleriyle olan ilişkilerine atıfla etkileşimli bir tartışma ortamı kurar. Kimi zaman gruba sorular sorarak kimi zaman bilgi paylaşarak ve yönlendirmeler yaparak tablonun üzerinden geçer. Gerekirse, katılımcıların sıralamaları yeniden düzenlemelerine destek olur. Burada amaç hep beraber konuşarak ve tartışarak çocuk gelişim aşamalarını birlikte ele almak ve tartışmaktır.

Bunun için kolaylaştırıcı, çocuk gelişimine hakim olmalı, gelişim adımlarına dair temel bilgilere sahip olmalıdır. Kolaylaştırıcı ihtiyaç duyarsa bu çalışma sırasında çocuk gelişimi alanında uzman bir iş arkadaşından destek olarak etkinliği iki kişi yürütmeyi tercih edebilir.

Oturumun sonunda, birlikte düşünüp tartışarak gelişim adımları kolektif bir şekilde oluşturulmuş olur.

Kolaylaştırıcı son olarak, bu gelişim adımlarının bu şekilde ilerleyebilmesi için çocuğun içinde bulunduğu ortamın kritik bir öneme sahip olduğunun altını çizerek. Gelişimin her zaman bu şekilde sıralı veya aynı hızda gerçekleşmeyebileceği belirtilir.

Gelişimin doğru ilerleyebilmesi için ihtiyaç duyulan ortamın niteliklerine dair çalışma bir sonraki oturumda ayrıntılı olarak ele alınır.

Kolaylaştırıcıya Not:

Bu gelişim adımlarının ve gelişim sürecinin elbette belli genellemelere dayandığı, her genelleme gibi kısmen indirgemeci bir yanı olduğu, her çocukta bu süreçlerin farklılık gösterebileceği belirtilir.

Tarihsel, coğrafi, kültürel ve mekansal olarak ve kişiler arası ilişki biçimlerine bağlı olarak gelişim adımlarının yer yer değişebileceğine de değinilmesi önemlidir.

Bu notu sadece bir bilgi olarak vermek yeterli olmaz. Kolaylaştırıcı bunu tutum ve davranışlarıyla örnekendirir:

Kolaylaştırıcı, farklı kültür ve geçmişlerden gelen ailelerin olduğu bir eğitimde veya bir etkinlikte bu konuyu ele alırken, çocuklarda ve gösterdikleri gelişim adımlarında farklılıkların olabileceğini ve her çocukta gelişimin aynı şekilde olmayabileceğini ifade eder. Tartışma sırasında ebeveynlerin kendi hayatları veya çocukları üzerinden verdikleri örnekleri dinlerken kültürel çeşitliliğe açık ve kapsayıcı bir tutum benimser. Eğitim sırasında farklı örneklerin ve görüşlerin ifade edilmesine yer açarak ve eşit muamele ederek kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşımla konuyu ele alır.

Kapanış

Etkinliği kapatırken, çocuk gelişimine dair yapılan bu sıralamaların “değişmez” ve “verili” olarak alınamayacağı belirtilir.

Herkeste ve her yerde aynı olmamasına rağmen, bu gelişim süreçlerinin bir sıralamayı takip ettiği ve bu sıralamanın genel hatlarıyla bilinmesinin “ebeveyn - çocuk ilişkileri”ni güçlendirmedeki faydaları üzerine konuşulur.

“Sizce bu gelişim alanlarını ve adımlarını bilmek ve bunlar üzerine düşünmek, ebeveyn-çocuk ilişkilerinde neleri olumlu etkileyebilir?”

Katılımcılardan bu konudaki görüşleri toplanır. Gelişim alanları ve adımlarına dair fikir sahibi olmanın ev içinde ebeveyn ile çocukların ilişkilerinin daha dengeli, yapıcı ve destekleyici bir şekilde ilerlemesinde önemli bir rol oynadığı belirtilerek oturum sonlandırılır.

Oturumun Ebeveynlerle Çalışan Kişileri Güçlendirmedeki Önemi:

Ebeveyn desteği veren eğitmen ve kolaylaştırıcılar, öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, topluluk erişim sorumluları, psiko-sosyal destek uzmanları ve saha çalışanları gibi farklı profesyoneller için, çocuğun psiko-sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişiminin ana hatlarıyla bilinmesi ve birlikte tartışılması, ebeveynlerle yürütecekleri çeşitli çalışma alanlarında, ebeveyn - çocuk ilişkilerini anlamlandırmada fayda sağlayacaktır.

Çocuk gelişimi adımlarının bir temel olarak verilmesi ve bunun üzerine tartışmaların yapılması, kültürel ve sosyal olarak farklı örneklerin tartışılabilmesi önemli bir kazanımdır. Eğitimin başında böyle bir zemin oluşturmak, belirli bilgi, beceri ve davranışları bunun üzerine bina edebilmek, bu eğitim modülleri boyunca yapılacak diğer çalışmaları desteklemek açısından da elzemdir.

Oturumun Ebeveynlerle Uygulamalar İçin Önemi:

Bir ebeveyn grubu ile yapılacak eğitim ve toplantılarda uygulanabilecek bu çalışma, ebeveynlerin çocuk gelişimi üzerine yeniden düşünmelerini; kendi çocukluklarını ve ebeveynlik tecrübelerini yeniden ziyaret etmelerini sağlar.

Farklı geçmişlerden, kültürel, ekonomik ve sosyal çevrelerden gelen ebeveynler, çocuk gelişim süreçlerinin “evrensel” boyutları ile kültürel veya ortama bağlı olarak farklılık gösterebilecek boyutlarını birlikte tartışarak ele alma ve kapsayıcı bir ortamda kendilerini ifade edebilme imkanı bulurlar.

Bu oturum, sözkonusu ebeveynlerin (ebeveyn grubunun) birbirleriyle bağlar kurabilmelerini, ortaklık ve farklılıklarını bir zeminde tartışabilmelerini sağlayacak önemli bir adımdır.

Fiziksel Gelişim Alanı

1. Amaçsız ve Kaba Kol ve Bacak Hareketleri
2. Kafayı Kaldırma, Yuvarlanma
3. Kavrama
4. Uzanma
5. Oturma
6. Emekleme
7. Kendini Kaldırma
8. Baş ve İşaret Parmağını Kullanma
9. Yürüme
10. Tırmanma ve Geri İnme
11. Koşma, Zıplama
12. Küçük Nesneleri Tutma
13. Tek Ayak Üzerinde Durma
14. Fırlatma ve Tutma
15. Tuvaleti Kullanma
16. Kıyafetlerini ve Ayakkabılarını Giyme
17. Boyama, Yazı Yazma
18. Bisiklet Kullanma
19. Karmaşık Spor Hareketlerini Yapma
20. Cinsel Özelliklerin Gelişimi

Zihinsel Gelişim Alanı

1. Beş Duyu (Koklama, Dokunma, Görme, İşitme, Tatma)
2. Çevreyi Algılama
3. Amaçlı Sesler Çıkarma
4. Etrafındaki Sesleri Taklit Etme
5. İnsanları Tanıma ve Tepki Verme
6. Tanıdık Nesneleri Ayırt Edebilme
7. Sesleri Tanıma, Tepki Verme
8. Nesnelerin Amaçlarını Anlama
9. Amaçlı Ses Çıkarma
10. Nesnelerle Sesleri İlişkilendirme
11. İki Kelimeyi Yan Yana Getirme
12. Renkleri Tanıma
13. Anlamlı Cümleler Kurma
14. Basit Neden-Sonuç İlişkilerini Kurma
15. Doğru-Yanlış Kavramlarını Öğrenme
16. Basit Kuralları Öğrenme
17. Dili İletişim için Kullanma
18. Başkalarının Bakış Açılarını Anlama
19. Zamanı Anlayabilme
20. Hafızayı Kullanabilme
21. Soyut Kavramları Düşünebilme
22. Analiz Edebilme, Düşünce Geliştirme

Duygusal Gelişim Alanı

1. Merak ve İlgi
2. Bağlanma
3. Bağımsızlık Kazanma
4. Benmerkezci Olma
5. Özgüven ve Özsaygı Gelişimi
6. İsteklerini Erteleyebilme
7. Duyguları Tanıyabilme
8. Başkalarının Duygularını Anlayabilme
9. Baş Etme Yöntemleri Geliştirme
10. Kendini Ayırıştırma
11. Duygu Karmaşası Yaşama
12. Mahremiyet İhtiyacının Ortaya Çıkması
13. Farklılaşma İhtiyacı

Sosyal Gelişim Alanı

1. Etrafındaki Kişileri Algılama
2. Tanıdık Tanımadık Ayrımı Yapabilme
3. Kendi Başına Oyun Oynama
4. Diğer Çocuklarla Oyun Oynama
5. Kendini Merkeze Koyma
6. Başkalarının Farkına Varma, Arkadaşlık Kurabilme
7. Sosyal Rollerini Anlama
8. Akranlarıyla Yakınlaşma
9. Aileden Ayırışma
10. Flört İlişkileri Kurma

OTURUM 3: ÇOCUĞUN İHTİYAÇLARI VE ÇOCUK HAKLARI ÜZERİNE DÜŞÜNELİM

Amaç:

- Çocuğun gelişimini ve iyilik halini etkileyebilecek olumlu ve olumsuz unsurları düşünmek
- Çocuğun gelişim süreçleri ve ilişkili olabilecek ihtiyaçlarını hatırlamak
- Çocuğun ihtiyaçları ile çocuk haklarının bağlantısı üzerine konuşmak

Grup Büyüklüğü: 15 - 20 kişi

Yöntem: Bireysel çalışma, tartışma, video/sunum

Süre: 45 Dakika

Malzeme:

- Üzerinde bir çocuk çizimi olan büyük boy kağıt
- Flipchart kağıdı
- Farklı renklerde post-it'ler
- Keçeli kalem
- Tahta kalem

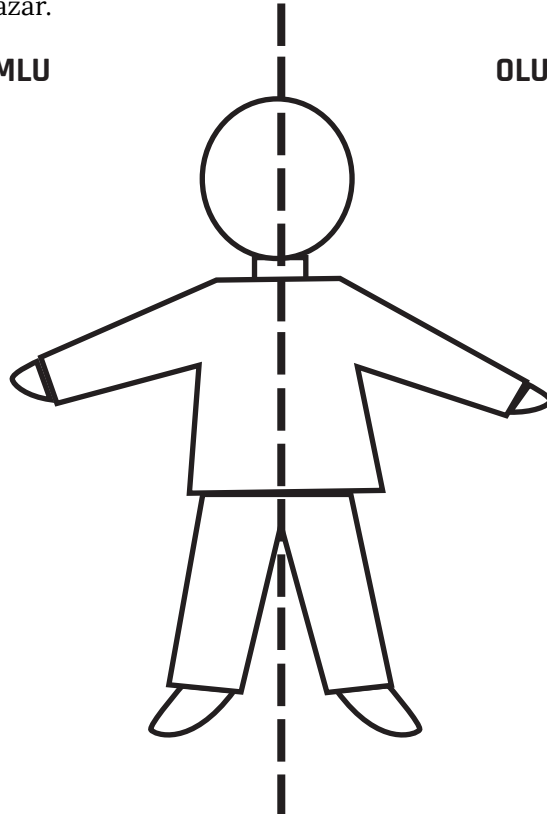

Ön Hazırlık:

Kolaylaştırıcı, Ek Malzeme olarak sunulan posterin çıktısını alır veya oturum öncesinde bir flipcharta büyük boy bir çocuk ikonu çizer. Bu kağıdı duvara yapıştırır. Kolaylaştırıcı, kağıdın ortasından yukarıdan aşağıya bir çizgi çizerek çocuk görselini ortadan ikiye böler; bir tarafa “olumlu”, diğer tarafa ise “olumsuz” sözcüklerini başlık olarak yazar.

OLUMLU

OLUMSUZ

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK 1: Çocuğun Gelişim Ortamı, Etkili Aktörler ve Unsurlar

Kolaylaştırıcı, önceki oturumda bahsedilen gelişim adımları ile çocuğun içinde büyüdüğü ortamın nitelikleri arasında önemli bir bağ olduğunu vurgular. Daha sonra katılımcıları, çocuğun iyi olma halini sağlamakta hangi unsurların ve aktörlerin etkili olabildiğini düşünmeye davet eder.

“Çocuğun doğumdan yetişkinliğe (0-18 yaş arasındaki) gelişim basamaklarını geçen oturumda birlikte konuştuk. Bu gelişim basamaklarında ilerleyebilmek için, çocuğun içinde bulunduğu ortamın ne kadar önemli olduğuna da değindik. Şimdi bu konuyu biraz daha derinleştirebiliriz. Çocukların gelişim dönemlerini iyi bir şekilde tamamlayabilmeleri için, nasıl bir ortamda olmaları çocuklar için geliştirici ve olumlu olacaktır? Bunu birlikte düşünelim.”

Çocuğun gelişiminin düzenli ve sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için **çocuğun hayatında etkili olan aktörler ve unsurları** görebilmek için bir çalışma yapılır. Kolaylaştırıcı aşağıdaki soruları gruba yöneltir.

● Çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini **olumlu yönde** etkileyecek unsurlar neler olabilir? Nelerin çocukların hayatlarında olmasını isteriz veya olması gerektiğini düşünürüz?

● Hangi unsurlar, çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini **olumsuz yönde** etkiler? Çocukların sağlıklı, dengeli gelişebilmesine engel teşkil edebilecek unsurlar nelerdir?

Kolaylaştırıcı, bu sorular üzerine 5 dk sessiz düşünme süresi kullanacaklarını belirtir. İki renk post-it'ten biri olumlu, diğeri olumsuz unsurların yazılması için kullanılacak şekilde belirlenir.

Her katılımcı, çocukların gelişimlerinin düzenli ve sağlıklı devam edebilmesi için olumlu ve olumsuz şekilde etkili olacak unsurları düşünür. Yeşil post-it'lere olumluları, pembe olanlara olumsuzları yazarak, her post-it'e bir unsur yazar.

Bireysel çalışma süresi tamamlandığında, gelişimi olumlu etkileyecek unsurları (yeşil post-it'leri) poster üzerinde “olumlu” yazan tarafa, olumsuz etkileyecek unsurları (pembe post-it'leri) ise “olumsuz” yazan tarafa yapıştırmaları istenir.

Tartışma

Herkes elindeki post-it'leri ilgili başlığın altına yapıştırdıktan sonra, kolaylaştırıcı toplanan bu unsurları sesli olarak okur ve birlikte kısa bir tartışma yürütülür.

Bu alıştırma katılımcı bir yaklaşımla, yani eğitimde bulunan katılımcılarla ortaklaşa yürütülecek bir düşünme çalışmasıyla gerçekleştirilir.

Tartışma sırasında yeni eklenen unsurlar varsa kolaylaştırıcı onları da ilgili sütuna ekler.

Bu çalışmadan sonra kolaylaştırıcı aşağıda yazılan maddeler üzerinden geçer. Bu başlıklar, çocukların erken dönem gelişim süreçlerinin olağan seyrinde gitmesi için büyük önem taşıyan temel unsurlardır.

Çocukların Gelişim Süreçleri İçin Temel Destek Unsurları

MERAK: Çocuklar temel merak duygusuyla doğar ve merak gelişimin itici gücüdür. Çocukların merak duygusunun teşvik edilmesi gelişimleri için çok önemlidir.

UYARAN: Çocuklar hayatlarında ne kadar farklı şeyle karşılaşır ve ne kadar fazla şey dener ve deneyimlirse, hayat becerileri de o kadar gelişir. Çocuğun çevresindeki uyaranların çeşitliliği bu nedenle büyük önem taşır.

TEKRAR: Çocuklar becerilerini birçok kere tekrar ederek o becerilerde yetkinleşir. Bir şeyi bir kere yapmak yeterli olmayacak, bolca tekrar etmek gerekecektir.

BİRİKİM: Her yeni beceri çocukların yetkinleştikleri diğer beceriler üzerine bina olur, beceriler birbirlerinden beslenerek gelişir.

GÖZLEM ve TAKLİT: Çocuklar etraflarındaki her şeyi gözlemler ve taklit ederek kendilerine katar. Dil gelişimi buna çok iyi bir örnektir.

YANSITMA: Çocukların yeni becerileri öğrenmelerinde etraflarındaki yetişkinler tarafından görülmeleri ve teşvik edilmeleri pekiştirici bir role sahiptir.

OYUN: Çocukların tüm öğrenme ve gelişme süreçleri oyun yoluyla olur. Oyun çocukların en temel öğrenme ve gelişim aracıdır.

BAĞ ve GÜVEN: Çocukların gelişimlerinin temelinde bakım veren yetişkinlerle kurdukları bağ ve güven ilişkisi vardır. Kendini güvende hissetmeyen çocukların gelişimi sekteye uğrar. Çocukların gelişim süreçlerinde, onlara bakım verenlerle yakın bağlar kurması, güven duygusu geliştirmesi hayati bir önem taşır.

ETKİNLİK 2: İhtiyaçlardan Haklara Doğru

Kolaylaştırıcı aşağıdaki soruyla katılımcıları tartışmaya davet eder:

“Sizce, bir çocuğun hayatında burada yazdığımız olumlu ortam, koşul ve davranışların olmasını, olumsuz olanların ise olmamasını veya en aza indirilmesini temin eden ve böylece çocukları destekleyen en temel araç nedir?”

Bu soruya gelen cevaplarla bir tartışma yürütülür. Kolaylaştırıcı, çocukların iyi olma hallerini gözetmeye yarayan ve onların temel insan haklarını kuran en önemli aracın “**Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi**” olduğunu belirtir.

Bu sözleşmedeki temel haklar neler olabilir? sorusu eşliğinde katılımcılar söz alarak çocuk haklarını ifade edebilir. Kolaylaştırıcı bunları tahtaya not alabilir. Örneğin:

Çocuk Hakları

Az önce çocukların sağlıklı gelişebilmek için ihtiyaç duydukları ortamın nasıl olması gerektiğine dair olumlu unsurları birlikte bulan ve oluşturan katılımcılar/ebeveynler, “ihtiyaçlar ve haklar arası ilişkiyi” bu çerçeveye düşünmeye davet edilir.

*“Bu sözleşmedeki maddeler, yani çocuk hakları nereden yola çıkarak yazılmıştır?
Bunların hepsi aslında çocuğun temel gelişim ihtiyaçlarına bağlıdır ve onlarla ilişkilidir.”*

Kolaylaştırıcı, yazılan post-it’lerdeki unsurları “Çocuk Hakları” başlığı altında uygun olan hak maddeleriyle ilişkilendirir. İhtiyaçlar, iyi olma hali ve haklar arası bağlantılar kurarak bir çerçeve çizer.

Katılımcıların yorumlarında hiç değinilmemiş olan haklar varsa, kolaylaştırıcı son olarak onlardan da bahsederek oturumu kapatabilir. Örneğin, çocuğun katılım hakkı genellikle sık konuşulmayan fakat çok önemli bir hak olarak burada değinilmesi önerilen bir noktadır.

Kaynaklar:

<https://www.gencsesler.org/etiket/cocuk-haklari/>
<https://www.gencsesler.org/cocuk-katilimi/nedir/>
<https://www.gencsesler.org/cocuk-katilimi/nasil-anlatiyoruz/>
<https://www.youtube.com/watch?v=fJVMrkJO6w>
<https://www.youtube.com/watch?v=hvyDD9xDyLA>

Kolaylaştırıcıya Not:

Bu oturumda Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne dair sunum, görsel, video ve belgeler paylaşılması önerilir. Oturumun hangi aşamasında bunların paylaşılacağına, grup dinamiğine bağlı olarak karar verilebilir.

Aşağıda linkleri verilen web sitelerinde bulunan videolar ve belgeler izlenebilir ve incelenebilir.

Kullanılacak kaynaklar seçilirken ebeveyn grubundaki katılımcıların aile dillerinin göz önüne alınması, seçilen video ve belgelerin herkesin kavrayabileceği dillerde, görsel ve işitsel desteklerle verilmesi çalışmanın kapsayıcı bir şekilde yürütülmesi için çok önemlidir.

http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Cocuk_Haklari_Sozlesmesi.pdf
(ÇOÇA)

<https://www.youtube.com/watch?v=oq3hMzoumPc> (Türkçe // ÇOÇA - Çocuk Hakları Sözleşmesi Animasyon)

<https://www.youtube.com/watch?v=9KALrifwhhg> (Arapça // ÇOÇA Çocuk Hakları Sözleşmesi Animasyon)

<https://www.youtube.com/watch?v=Tv3jgxgv4UI> (ICHILD - Çocuk Hakları Sözleşmesi Animasyon)

<https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>

OTURUM 4: DAVRANIŞLARIMIZ VE OLASI SONUÇLARI ÜZERİNE

Amaç:

- Deneyimsel öğrenmeye dayalı bir etkinlikle ikili ilişkilerdeki tutum ve davranışlarımıza ve olası etkilerine dair bir içgörü kazanmak
- Ebeveynlerin tutum ve davranış biçimlerinin çocukların gelişimleri ve iyilik halleri üzerine yaratabileceği etkiler hakkında farkındalığımızı geliştirmek

Hedef Grup: Ebeveynler ve ebeveynlerle çalışan kişiler

Grup Büyüklüğü: 15 - 20 kişi

Yöntem: Eşli çalışma, rol oynama-canlandırma, etkileşimli oyun, tartışma

Süre: 45 Dakika

Malzeme:

- Beyaz resim kağıdı veya A4 kağıt
- Rol kartlarının katılımcı sayısı kadar çıktısı (bkz. Ek Malzemeler)
- Kuru boya veya pastel boyalar
- Flipchart kağıdı

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK 1: Resim Yaparken

Bu oturumda katılımcılar ikili gruplar halinde bir resim çizme çalışması yapar. Kolaylaştırıcı bu çalışma için resim/çizim becerisinin yüksek olması gerekmediğini özellikle belirtir. Katılımcılar diledikleri gibi çizim yapmakta özgürdür.

Katılımcılar çiftler oluşturur. Mümkünse daha önce eş olmadıkları biri ile eş olmaları önerilir. Her çift bir resim kağıdı ve istediği boyalardan alır.

Çalışma başlamadan önce, çiftlerden birer kişi seçilir/gönüllü olur ve seçilen kişiler kolaylaştırıcıyla birlikte diğer katılımcıların herhangi bir şey duymayacağı bir alana geçer. Burada kolaylaştırıcı katılımcılara tek tek rol kartlarını dağıtır. Dağıtılacak roller bir sonraki sayfada verilmiştir.

Kolaylaştırıcı rol kağıtlarını dağıtır ve herkesin oynayacağı rollerdeki davranış biçimlerini ve tutumları anladığından emin olur. Kolaylaştırıcı, rolleri alan katılımcılara kendi rolleriyle ilgili gruptaki eşlerine hiçbir bilgi vermemeleri gerektiğini, sadece aldıkları rollere göre doğaçlama yapmalarını hatırlatır.

Kolaylaştırıcıya Not:

- Eğer katılımcı grup 12 kişiden fazla ise bir rol birden fazla ikili gruba dağıtılabilir.
- Verilen roller sadece davranış biçimini betimler. Rollerde çiftlerin birbirleriyle nasıl bir bağ veya ilişki içinde olduğu belirtilmez. Örneğin, anne-çocuk, karı-koca, sevgili, iki arkadaş... gibi spesifik ilişkiler tayin edilmez.

Roller anlaşıldıktan sonra herkes kendi eşinin yanına gider. İkili gruplarda renkli boyalarla resim çalışması başlar. Bu resim çalışması için katılımcılara 10 dakika süre verilir.

Bu çalışmada resmin temasının ne olduğu çok önemli değildir, zira buradaki amaç farklı rollere göre davranmanın ve bu tür davranışlara maruz kalmanın Eğer istenirse, grup olarak bir resim teması seçilerek de çalışılabilir.

Verilen sürenin sonunda ikili grupların yaptıkları resimler toplanır ve hepsi bir tahtaya ya da duvara yana yana yapıştırılır. Herkes resimlere bakar, ardından büyük grupta tartışmaya geçilir.

Kolaylaştırıcı, resimleri tek tek göstererek, her birini çizen çifte aşağıdaki ve benzeri sorular yönelterek deneyimlerini paylaşmalarını ister.

- Rol verilmiş olan katılımcılara etkinliğin onlar için nasıl geçtiği, rollerini oynarken zorlanıp zorlanmadıkları sorulur. Eşlerinden nasıl tepkiler aldıkları, neler hissettikleri üzerine yorumları alınır.
- Rol verilmeyen katılımcılara etkinliğin onlar açısından nasıl geçtiği sorulur. Eşlerinin yaklaşımlarının onları nasıl etkilediği ve nasıl hissettikleri üzerine yorumları alınır.

Bu çemberde katılımcılardan alınan yorumlar oldukça önemlidir zira daha sonra yapılacak tartışmada bu deneyimlere referans verilerek ilerlenecektir. Bu nedenle kolaylaştırıcının katılımcıların yorumlarından anahtar sözcükleri tahta veya flipchart'a not alması tavsiye edilir.

ETKİNLİK 1: Ebeveynlik Tutum ve Davranışlarına Örnekler

Kolaylaştırıcı birinci etkinlikle ikinci etkinlik arasında bağ kurabilmek üzere, gösterdiğimiz davranışların yarattığı “etki-tepki ilişkisi” üzerinden bir giriş yapabilir.

“Az önce resim yaparken eylediğimiz veya maruz kaldığımız tutum ve davranışlar bizlere bir yerlerden tanıdık gelmiş olabilir. Resim yaparken muhtemelen kendi hayatımızdan, kendi davranışlarımız veya çok yakınımızdaki kişilerin davranışlarından aşına olduğumuz deneyimler yaşadık ve bunlar üzerine konuştuk. Her türlü tutum ve davranışın çevremizdekiler üzerinde bir etkisi olduğunu bir kere daha hatırladık. Her bir kişi bu davranışlardan elbette başka şekillerde etkilenebilir. Ama, her davranışımızın çevremize bir etkisi olduğunu ve karşılığında bir cevap, bir tepkinin doğmasına yol açtığını bir kere daha hissedebildik mi?”

Rol oynama odaklı bu kısa etkinlik ebeveynlik tutum ve davranışlarını düşünmek için güzel bir araçtır. Buradan hareketle, çok temel ebeveynlik davranış kalıpları/şablonları üzerinde düşünmek ve tartışmak özellikle farklı dillerden, kültürlerden, alışkanlıklardan gelen ebeveynler için ortak bir çalışma için son derece verimli bir konudur.

Kolaylaştırıcı ebeveyn tutum ve yaklaşımları üzerine, etkinlikteki paylaşım ve deneyimlere de referans vererek bir sunum veya paylaşım yapar.

ROL 1: Gruptaki eşi resim yaparken ona sürekli “doğru yapamadığını” hissettirecek, eşinin neredeyse her yaptığına karışacak, daha iyi olması için başka türlü yapması gerektiğini söyleyerek veya bunu ifade eden hareketler kullanarak ona müdahale edecektir.

ROL 2: Gruptaki eşinin yaptıklarını takip edecek ve yaptığı ya da önerdiği her şeye izin verecek, her şeyi onaylayacak, fakat hiçbir yönlendirici yorum yapmayacak, yeni bir bakış açısı verecek bir soru sormayacak. Ayrıca, eşinin çalışmasında destek taleplerini karşılamayacak, sadece onun yaptığı her şeyi beğenecek ve onay verecektir.

ROL 3: Gruptaki eşine sürekli korumacı davranacak, ona adeta camdan bir nesne, her an kırılacak değerli bir vazo gibi muamele edecektir. Çoğu şeyi onun yerine kendisi yapmaya çalışacaktır. Onun kendisinin aksiyon almasını teşvik etmek veya buna izin vermektense onu koruma amaçlı adımlar atacaktır.

ROL 4: Gruptaki eşi resim yaparken onunla ilgilenmeyecek, hatta başka şeylere ilgi gösterecektir. Eşinin etrafında, yakınında olacak ancak çoğunlukla dikkati dağınık ve odağı başka yerde olacaktır.

ROL 5: Gruptaki eşiyle bazen yakından ilgilenerek birlikte resim yapacak, bazen de son derece ilgisiz davranacak, birlikte yaptıkları resme odaklanmayacaktır. Resim çizme etkinliği boyunca sık sık bir davranıştan diğerine geçecek, tutarsız davranacaktır.

ROL 6: Gruptaki eşiyle konuşarak ona katkı sunacak, ona ve yapılan çalışmaya merakla yaklaşacaktır. Ara sıra yorumlarını paylaşacak, sorular soracaktır. Onu da dinleyerek etkileşimli bir şekilde resim çalışmasını onunla birlikte yürütecektir.

KONTROLCÜ TUTUM:

Ebeveynin genel davranış ve tutumları **fazlasıyla kontrolcü** olma yönündeyse, çocuğun gündelik yaşantısı içinde öğrenme ve yeni beceriler kazanmak için deneme yapılmasına fırsat kalmayan bir ortamın ortaya çıkma ihtimali yüksektir. Sürekli **olumsuz eleştiri** alan çocuk zaman içinde hata yapmaktan korkar hale gelebileceğinden yeni şeyleri öğrenebileceği denemeler yapmaktan kaçınmaya başlayabilir.

Kontrolcü davranışlar ve olumsuz eleştirinin egemen olduğu ilişkilerde çocuğun merak ve deneme dürtüsü ketleneceği gibi, çocuk kendini değersiz ve önemsiz hissetmeye başlayabilir. Böyle bir durumda çocuk tedirgin ve içe kapanık davranışlar geliştirebileceği gibi yoğun öfke ve aşırı davranışlar yoluyla da tepkisini gösterebilir.

İLGİSİZ TUTUM:

Ebeveyn **genel olarak ilgisizse**, çocuk **yalnızca problem yaşadığında ya da sorun çıkardığında çocuğa ilgi gösteriyorsa** çocuk zamanla kendisini değersiz ve önemsiz hissedebilir, ilginin sadece olumsuz durumlarda ortaya çıktığını sürekli görüyorsa ihtiyaçlarını ifade etmek için sorun çıkarma ve olumsuz/ kabul görmeyen davranışlar sergileme gibi yolları seçmeyi alışkanlık edinebilir. Bu da, çocuğun ileriki yaşantısında kendini ifade etme şeklinde belirleyici olabilir, başka insanlarla olumlu ve doyurucu ilişki kurma ve sürdürme becerilerini geliştirememesine yol açabilir. Aynı zamanda başkalarının sınırlarına saygı duyma, ortak kuralları benimseyebilme gibi becerileri de zayıf kalabilir.

HER ŞEYE İZİN VEREN TUTUM:

Ebeveynin genel tutum ve davranışları hiçbir **sınır koymaksızın çocuğun yaptığı her şeye izin veren ve yaptığı her şeyi olumlayan** bir yöndeysen, ebeveyn çocuk ilişkisinde ve ev hayatında kural ve sınır koyucu bir yetişkin rolü üstlenilmiyor demektir. Bu durumda, çocuğun kendi sınırlarını kavraması zorlaşacağı gibi, çevresindekilerin (başkalarının) sınırlarını öğrenmeye dair alanı ortadan kalkmış olur. Çocuk isteklerini ertelemeyi ve duygularını kontrol etmeyi öğrenemeyebilir. Bu da, ilerleyen yıllarda çocuğun, okul hayatı başta olmak üzere sosyal hayatında zorluklar yaşamasına yol açabilir. Diğer insanlarla karşılıklı sınırların tanınması ve saygıya dayalı ilişkiler kurulması kişinin kendisi için ve çevresindekiler için çok önemlidir. Çocuğa sınırların doğru konulması ileriki yaşantısında onu zorlayacak davranışlar geliştirmemesinin temelini oluşturur.

TUTARSIZ TUTUM:

Ebeveyn tutarsız ve **süreksiz davranıyorsa**, kimi zaman ilgili ve sevecen, kimi zaman ilgisiz ya da aşırı kontrolcü olacak şekilde dengesiz davranıyor ya da belirli bir tutarlılıkla davranmıyorsa, çocuk kafa karışıklığı yaşayabilir. Ebeveynlerden birisi belirli bir yönde, diğeri de başka bir yönde davranıyorsa ve aralarında bir net bir uyum ve davranışlarında bir tutarlılık kurulamamışsa, bu da çocuk için oldukça karmaşık mesajların olduğu bir çevrede büyümek anlamına gelir. Böyle bir ortamda büyümek çocuk için güvensizlik, sürekli tedirgin hissetme, öngörülemezlik/kestirilemezlikten kaynaklı kontrol duygusunda zedelenme gibi olumsuz durumlara yol açabilir. İki ebeveyn arasında birbirleriyle tutarlı olmayan davranışların benimsenmesi çocuğun istek ve ihtiyaçlarının karşılanması için ebeveynlerini manipüle edebilmeyi öğrenmesi gibi olumsuz sosyal beceriler geliştirmesine de yol açabilir.

AŞIRI KORUYUCU TUTUM:

Ebeveynin genel tutum ve davranışları **aşırı koruyucu** ise ve çocuğun çevresindeki her şeyi potansiyel risk olarak görme şekilde kendini gösteriyorsa bu, çocuğun inisiyatif alma, kendi başına hareket edebilme, kendine ve başkalarına güvenebilme becerilerini geliştirmesinin önünde bir engel teşkil edebilir. Genelde koruyucu tutum ve tavır aynı zamanda kontrolü elinden bırakamayan, riskleri aza indirmek için çocuğun kendi inisiyatifiyle eyleme geçmesine müdahale eden bir ebeveynlik eğilimi ile birlikte kendini gösterir. Böylesi bir durumda çocuğun hayatında çevresindeki unsurlardan çekinme, korku ve endişe duyguları daha baskın hale gelebilir.

Çocukların iyilik hallerinin korunarak olağan gelişim seyirlerini en üst seviyede gerçekleştirebilmeleri için ebeveynlerin aşırı uçlarda olmayan davranışlar göstermesi önemlidir. Ne çok kontrolcü ne de her şeye izin veren, ne çok koruyucu ne de tamamen ilgisiz veya aşırı ilgili olmamaya gayret etmek ve kendi davranışlarının farkında olmak, en önemlisi de tutarlı olmak, sevgi ve ilgiyi gündelik olarak (sık sık) ve süreklilik içine hissettirebilecek davranışlar geliştirmek büyük önem taşımaktadır.

Kolaylaştırıcının söz ettiği bu temel davranış kalıpları/tipleri dışında çok çeşitli davranışlardan da örnekler verilebilir.

Katılımcılar örnekleri sunulan davranış kalıplarına dair kendi deneyimleri, düşünceleri, hislerini paylaşmaya davet edilir. Öncelikle kendi ebeveynlik veya çocukluk deneyimlerinden paylaşımlarda bulunmaları önerilir. Başka kişiler veya grupların belli davranış kalıplarını sergilemesi veya sergilememesi gibi genellemelere gidilmemesi için bu oldukça önemlidir.

Burada amaç, farklı çevrelerden, sosyokültürel geçmişlerden gelen ebeveynlerin birbirleriyle ortaklıklarını ve farklılıklarını rahatça konuşabileceği, ifade edebileceği bir ortamı tesis edebilmektir. Ebeveynlerin kültürel ve zihinsel evrenleri ve alışkanlıklarını ifade etmeleri, tutum ve davranışlarını fark etmeleri önemlidir.

Katılımcılar bu paylaşımları yaparken, kolaylaştırıcı veya diğer katılımcıların katkı sunması mümkündür. Ancak yorumlarda yargılayıcı olmayan, kişileri doğru-yanlış gibi yargılarla doğrudan işaret etmeyen ve “tavsiye vermeyen” bir dil kullanılmasına özen gösterilir.

Bu oturumdan sonra, katılımcıların davranışlarını değiştirmekle ilgili olarak farkındalık adımları atabilecekleri diğer oturuma geçilir.

Kolaylaştırıcıya Not:

Ebeveynlik tutum ve davranışları konusunu konuşurken “Kontrolcü Ebeveyn”, “Tutarsız Ebeveyn”, “İlgisiz Ebeveyn” gibi ebeveyni bir tek özelliğe indirgeyen genelleyici ve yaftalayıcı bir dilden uzak durmaya dikkat edilir. Daha ziyade, söz konusu davranışı işaret eden ve tanımlayan şekilde “kontrolcü bir davranış” veya “kontrolcü bir davranış gösteren bir ebeveyn” şeklinde bir dil kullanmaya özen gösterilir. Bu dil, ebeveynlerin daha güvende hissetmesini ve savunmaya geçmemesini, hem kendini ifade edebilmesini hem de öğrenmeye açık olmasını sağlar.

OTURUM 5: İLİŞKİLERİMDE NEYİ DEĞİŞTİRMEK İSTERİM? (EBEVEYN - ÇOCUK İLİŞKİLERİ)

Amaç:

- İlişkilerde ve ortaya çıkan davranışlarda çoklu sebep sonuç ilişkileri üzerine düşünebilmek
- Ebeveynlerin çocuklarıyla iletişimlerini olumsuz yönde etkileyen unsurları görebilmeleri için bir araç sunmak
- Ebeveynlerin kendi davranışlarını ve bu davranışlara yol açabilecek sebepleri araştırmaları için onları teşvik etmek
- Değiştirmek istedikleri bir davranışlarını tespit etme ve değiştirebilmekte onlara destek olmak

Grup Büyüklüğü: 15 - 20 kişi

Yöntem: Bireysel çalışma, tartışma

Süre: 45 Dakika

Malzeme:

- Büyük boyutta bir ağaç görseli
- Flipchart kağıdı
- A4 kağıt, kalemler
- Renkli boyalar
- Tahta kalemeleri

Ön Hazırlık:

Ek Malzemeler’de sunulan ağaç görselinin çıktısı alınır veya büyük boy bir kağıda kökleri, gövdesi, dalları ve meyveleri bulunan bir ağaç çizimi yapılır.

Bu görsel çalışma ortamının görünen bir yerine asılır.

Bu oturumun amacı, ebeveynlerin çocuklarıyla iletişimde yaşanan olumsuzlukların kaynağında hangi davranışlarının etkisi olabileceği üzerine düşünmek, ebeveynlerin kendi kendilerine bir araştırma ve düşünme süreci geçirmelerini sağlamaktır.

Bu oturumda kolaylaştırıcının herhangi bir yargıda bulunmaksızın sadece “kolaylaştırıcı” rolü üstlenmesi oldukça önemlidir. Ebeveynlerin birçok sorumluluk ve yük altında her zaman içinden geçtikleri süreci düşünme fırsatlarının olamayabileceğini ve bu oturumun birlikte bunu yapabilmek için tasarlandığını hatırlatmak iyi olacaktır.

Bu oturumun büyük kısmı bireysel bir düşünme ve öz-değerlendirme süreci üzerine kuruludur. Bununla birlikte, katılımcıların bu çalışmayı ve burada elde ettikleri farkındalıkları büyük grup ile isterlerse paylaşabilecekleri ancak paylaşmayı tercih etmeme hakları olduğu hatırlatılır. Katılımcılara, etkinlik boyunca aldıkları notları daha sonra yeniden bakmak üzere saklamaları önerilir.

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK 1: Benim Ağacım

Kolaylaştırıcı büyük bir ağaç görseli çizer veya hazır bulunan posteri görünen bir yere asar. Görseldeki ağacın kökleri, gövdesi, dalları, yaprakları ve meyveleri vardır. Kolaylaştırıcı etkinliği açmak üzere bu görsel ve görselin ne ifade edebileceğine dair bir çerçeve sunar.

“Ağaçlar, köklerinden aldığı su ve besini gövdesi yoluyla dallarına taşır ve bu besinler dallarındaki yaprakları ve çiçekleri besler, çiçekler meyveye dönüşür, biz de ağacın meyvesini yani son ürününü toplar ve onunla besleniriz. Suyun ağacın kökünden başlayan ve meyveye kadar giden yolculuğunu genellikle pek düşünmeyiz. Meyveyi ağacın ürünü, (sonuç ürünü) olarak düşünürsek şunu söyleyebilir miyiz? Eğer ağaç iyi besinler almış ve temiz suyla beslenmişse meyvesi de güzel ve faydalı olur. Eğer iyi beslenmemişse, “zehirlenmişse” meyvesi bize de zarar verir.

Güzel bir sonuç ürünü doğuran ve besleyen birçok faktör olduğu gibi, kötü veya çürük bir sonuç ürün elde edilmesinin de birçok nedeni vardır.

Gündelik hayatımızda sevdiklerimizle, çevremizdekilerle, özellikle de çocuklarımızla ilişkilerimizde bazen sorunlu bir davranış veya durumla karşı karşıya kalırız. Kimi zaman bu durumlar sık sık tekrar eder. Bizim nasıl davrandığımız bu kişilerle olan ilişkilerimizi ve bu kişilerin hayatlarını etkiler. Biz de onların bize nasıl davrandıklarından elbette etkileniriz.

Çevremizdekilerle, özellikle de çocuklarımızla ilişkilerimizde nasıl davrandığımızın onların hayatını nasıl etkileyebildiği üzerine önceki oturumlarda konuştuk. Şimdi de çocuklarımızla ilişkinizde yaşadığınız olumsuz durumların sebepleri ve sonuçları üzerine bireysel olarak düşüneceğimiz bir çalışma sunacağız. Bunu düşünmek için de bu ağaç ve meyve örneğini kullanmayı öneriyorum.

Çocuklarımızla ilişkinizde yaşadığınız ve “değiştirmek isteyeceğiniz”, başka türlü olabilmesini arzu edeceğiniz bir durum düşünün. Aklınıza gelen bu olumsuz durumu veya zorlandığınız anı ele alacağımız bir çalışma yapacağız. Bu olumsuz durumun somut ve basitçe tespit edilebilir sebepleri üzerine düşüneceğiz. Sonra da birlikte tartışacağız.

Meyve (Sonuç): Görünen sonuç, davranışın çocuk üzerindeki etkisi - yani çocuğun tepkisi

Dallar (Taşıyıcı): Ortaya çıkan davranış - sizin çocuğunuza davranışınız

Yapraklar (Ortam): Davranışın ne zaman, nerede ve ne şekilde ortaya çıktığı

Gövde (İletici): Davranışın ortaya çıkmasına sebep olan dış faktör - görünen olay/durum

Kök (Kaynak): Davranışın ortaya çıkmasına neden olan kişisel (içsel) olaylar/durumlar

Kolaylaştırıcı ağaç görselini gösterir ve katılımcılara bu görselden yola çıkarak kendi ağaçlarını çizmeye davet eder. Herkes resim kağıdı, kalem/boya alır. Katılımcılar çizimlerini yaparken ağacın kökleri, gövdesi, dalları, yaprakları ve meyveleri olması gerektiği bir kere daha hatırlatılır.

Kolaylaştırıcı gündelik hayatta yaşanabilecek somut bir sorunu, ağaç metaforu üzerinden örneklendirir. Neyi değiştirmek isterdim sorusuna cevap bulabilmek için durumu sebepleri ve sonuçlarıyla sarıh bir şekilde görebilmenin öneminin altını çizer.

Örnek:

Meyve (Sonuç): Çocuğunuz size karşı öfkeli davranışlar sergiliyor (Çocuğunuzun öfkeli davranışları)

Dallar (Taşıyıcı): Çocuğunuz azarladınız (sizin davranışınız)

Yapraklar (Ortam): Akşam, ailenin diğer üyeleri de oradayken

Gövde (İletici): Çocuğunuz ödevini yapmaması

Kök (Kaynak): Bütün gün çalıştığınız / iş yaptığınız için kendinizi çok yorgun hissetmeniz

Kolaylaştırıcıya Not:

Bu basit yöntem, sadece çocuk- ebeveyn ilişkileri üzerinden değil, çevremizdeki (özel ve iş hayatındaki) kişilerle ve sevdiklerimizle iletişim kurarken yaşadığımız zorlukların her biri için kullanılabilir.

Ağaç metaforunun kullanıldığı bu çalışmada en önemli noktalardan biri, kök sebepleri tespit edebilmektir. Ancak kök sebepler derken, bir psikotereapide olacağı gibi derinlere inmek ve bir analiz yaparak derinlerde yatan sebepleri bulup çıkarmak kast edilmez. Kişinin kendine dair kolayca tespit edeceği somut bir durum veya hal kast edilir. Kolaylaştırıcı, kök sebep olarak yazılabilecek 1-2 örnek hal/durum belirtebilir.

Katılımcılar kendi bireysel çalışmasını yapmak üzere odanın istedikleri bir yerine geçer ve rahat bir şekilde oturur, çizim kağıtlarına notlar alır. Bunun için 20 dk süre verilir. Herkesin seçeceği örneğin, genel bir hal değil, somut bir örnek durum olması çok önemlidir.

“Şimdi herkesin kendi başına çalışacağı bir süre vereceğiz. Çocuğunuzla yaşadığınız olumsuz ve somut bir anı veya bir durumu düşünmeye çalışın ve ağaç çizimi üzerine notlarınızı alın. Belki yukarıda bahsettiğimiz her aşama zihninizde somutlaşmamış olabilir, her aşamayı dolduramayabilirsiniz. Sorun değil. Burada amacımız düşünmek ve buna vakit ayırmak.

Katılımcılara tılandıkları noktalarda kolaylaştırıcıya soru sorabilecekleri ve kendisinden destek isteyebilecekleri hatırlatılır.

Bireysel çalışmadan sonra katılımcılar örneklerini yüksek sesle paylaşmak durumunda değildir. Grup dinamiklerine ve katılımcıların durumlarına bağlı olarak, eğer sözlü olarak paylaşmak isteyen bir kişi veya kişiler olursa, grup olarak tartışma yapılır.

Söz alan kişi, görünen Somut Durum yani sorundan başlayarak (ağacın meyvesi) ve geriye doğru giderek o soruna yol açan davranışını ve durumları yani görünen soruna götüren taşıyıcı durumu (dalları) ve kendi örneğindeki tespitlerini adım adım grupla paylaşır.

Kolaylaştırıcı veya gruptan katılımcılar yargılayıcı olmadan, dinleyici konumundadır. Kolaylaştırıcı kişinin kendi tespitlerini yapmasına vesile olabilecek birkaç zihin açıcı soru sorabilir. Kolaylaştırıcının “doğru” cevapları vermekten kaçınması önemlidir.

Son olarak, ağaç metaforu üzerinden böyle bir düşünme çalışması yapma deneyimine ve yaşanan sürece dair paylaşım yapılması istenebilir.

Çember düzeninde şu sorular birlikte tartışılabilir:

- Bu ağaç benzetmesi üzerinden düşünmek faydalı oldu mu? Nasıl?
- Neleri fark ettim?
- Neleri tespit etmek kolay oldu?
- Neleri tespit etmekte zorlandım?
- Bu araç vesilesiyle bakış açıları veya görme biçimlerim değişti mi? Nasıl?

Kolaylaştırıcıya Not:

Bazı sorunların dayandığı kök sebepler, değiştirmesi kolay olmayan durumlar olabilir. Bu çalışmada, kişiler kendilerine bağlı olmayan yapısal sorunları kök neden olarak ifade etme eğiliminde olabilirler.

Kolaylaştırıcı, söz konusu yapısal sorunlara veya değişmesi ebeveyne bağlı olmayabilecek “büyük” nedenlerin dillendirilmesine de alan açar ve kişilerin bunu ifade etmesine imkan verir.

Sonrasında “değiştirilemez” görünen yapısal ve derin sorunların var olmasına rağmen, söz konusu durum içinde dahi ebeveynin yine de kendinde neleri değiştirebileceğine odaklanmasında destekleyici olur.

Örneğin, dışsal bir neden olarak “işsizlik nedeniyle maddi sıkıntılar içinde olmak” verilebilir. Bu, değiştirmesi kolay olmayan veya hızlıca çözülemeyecek bir durumdur. Bu şartlarda, katılımcıların kendileri üzerinde düşünürken, nelere odaklanabilecekleri belirtilebilir.

“Bu zor koşullar içinde, küçük de olsa kendi davranışlarında değiştirmek isteyeceğin bir şey var mı?”

“Ortaya çıkan sorun ve o durum içinde en basit şekilde neyi farklı yapabilirsin?”

Amaç ve yaklaşım, yine katılımcının (ebeveynin) kendi cevaplarını kendisinin bulmasını sağlayacak ortamın, zamanın ve diyalogun kurulabilmesidir.

Nihayetinde bu çalışma bir düşünme yöntemi verir. Sorunlara doğrudan ve hızlı çözüm önermekten ziyade, kendi davranışlarını değiştirebilmek üzerine düşünmek ve güçlenmek üzere bir araçtır.

Kapanış

Kolaylaştırıcı bu oturumda yapılan çalışmayı özetlemek ve katılımcıların oturumdan güçlenmiş bir duyguyla ayrılmaları için olumlu bir çerçeve sunar.

Bu çalışma, ilişkilerimizde sorunlu veya zor durumlara dair kendi düşünme süreçlerimize bakmak için önemliydi. Bu yöntem, sonuçtan yani görünen sorun durumundan, bunun sebeplerine doğru geri giderek ilerlemeye ve anlamaya fırsat vermek için faydalı bir çalışma.

Ağaç metaforu, zorlukların sebeplerine dair kendi içsel durumumuz ve dışa vurduğumuz davranışlarımıza bakabilmek için kolaylaştırıcı bir araç.

Her zaman hızlı bir çözüm getirmeyi vaad etmese de, çözümün bir adımını, belki en önemli adımlarından biri olan “üzerine düşünmeyi” teşvik edebilir.

Peki bu şekilde düşünebilmek ve durumları bu perspektifle görebilmek bize ne sağlar?

- Bize küçük ve basit adımlarla, değiştirmek isteyeceğimiz şeylere dair kendi tespitlerimizi yapabilme şansı verir. Neleri değiştirebileceğimiz ve nasıl olumlu yönde değiştirebileceğimize dair bir düşünme ve eyleme geçme yöntemi sunar.
- “Değişmez” dediğimiz, belki sürekli tekrar eden ve bizi çaresiz hissettirebilen durumların nasıl dönüşebileceğine dair bize destek verebilir.
- Nasıl ve neye emek sarf ederek, gündelik ilişkilerde neleri adım adım düzeltebileceğimizin imkanlarını önümüzde açar.
- Bizleri daha yapıcı, besleyici, karşımızdakini güçlendirici ilişkiler kurma konusunda yüreklendirebilir.
- Kendimizin ve karşımızdakinin gelişimine yer açan güçlü ilişkiler kurabilmek konusunda bizleri harekete geçirebilir.

Bu oturumlar, ebeveynlerin hem kendi davranışlarında, hem de çocuklarının davranışlarında küçük değişimlerle büyük kazanımlar sağlayabilmelerine, kendilerini daha güçlü hissedebilmelerine imkan sağlar.

MODÜL 2:

EBEVEYNLERLE KAPSAYICI & KATILIMCI ÇALIŞMALAR İÇİN TEMEL EĞİTMENLİK BECERİLERİ

OTURUM 1: NASIL ÖĞRENİYORUZ?

Temel eğitimlik ve kolaylaştırıcılık becerileri üzerine çalışmaya başlamadan önce ilk adım olarak şu sorular üzerine düşünmeyi öneriyoruz:

- Öğrenme Tarzlarımız Neler? Nasıl Öğreniyoruz?
- Gruptaki Farklı Öğrenme İhtiyaçlarını Nasıl Gözetebiliriz?

Amaç:

- Farklı öğrenme içerikleri ve öğrenme tarzları deneyimlemek
- Farklı öğrenme ihtiyaçlarını gözetmek üzerine düşünmek
- Öğrenme tarzları ve ihtiyaçlarını göz önüne almaya dair farkındalık oluşturarak kapsayıcı eğitim programı hazırlama becerilerini geliştirmek

Grup Büyüklüğü: 15 - 20 kişi

Yöntem: Küçük grup çalışması, büyük grupta deneyim paylaşımı

Süre: 40 Dakika

Malzeme:

- Bir adet ilaç prospektüsü
- Bir origami örneğinin yapım aşamalarını gösteren görsel
- Bir müzik parçası
- İkinci Adım için 3 adet Vaka Tanımı çıktısı

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK 1: Nasıl Öğreniyoruz?

Hayatımızda her an bir şeyler öğreniyoruz. Bunların bir kısmı yapılandırılmış (okul, ehliyet kursu, fotoğrafçılık veya nakış kursu, farsça dersi, voleybol kursu gibi) bir kısmı daha az yapılandırılmış (örneğin, tenefüslerde veya oyunlarda, gönüllülük çalışmalarımızda bir şeyler öğreniyoruz) bir kısmı da hiç yapılandırılmamış ortamlar (sokakta veya gündelik sohbetlerde öğrendiğimiz şeyler) oluyor.

Herkes farklı şekilde öğrenir. Bazıları yazarak bazıları okuyarak bazıları da görsel şekilde öğrenmeye daha yatkındır. Bir öğrenme alanı kurguladığımızda insanların birbirlerinden farklı hızda ve farklı şekilde öğrendiğini kabul ederek eğitimi kurgulamak önemlidir. Bunu göz önüne alarak yapacağımız eğitimlerde kazanımlar çok daha güçlü ve çok yönlü olacak, eğitime katılanların zihninde ve deneyiminde daha olumlu izler kalacaktır.

Bir eğitim kurgularken;

- Eğitimci
- İçerik ve içeriğin tasarlanması
- Katılımcı
- Eğitim ortamı ve çevre çok önemlidir.

Bunlardan en önemlisi hangisi olabilir? Eğitimci bir eğitim olabilir mi? Materyali ve içeriği katılımcıya verdikten sonra katılımcı kendi kendine öğrenebilir.

İçerik yeterli nitelikte değilse, eğitimci ve katılımcılar kendi araştırmalarıyla öğrenme deneyimini iyileştirebilir mi? Öğrenme ortamı ve çevre eğitim sürecini ne kadar etkiler?

Katılımcılara gelirse, bir eğitim düzenlediğimizde katılımcıları her zaman biz belirleyemeyebiliriz. Biz eğitimci olarak ya katılımcılarımızı tanımayı önden planlamalıyız ve onların ihtiyaçlarına dair önden bilgi edinmeliyiz ya da katılımcının ihtiyacını eğitim sırasında sürekli gözleterek, içeriklerimizi sürekli bir esneklik içinde kurgulamalıyız. Katılımcıların fikirlerinin sorulması, içerikle ilgili duygularının gözlenmesi, bir konuyu nasıl bir yöntemle öğrenmek onlara daha iyi gelir diye gözlenmesi en az içerik kadar önemlidir.

Bunun üzerine düşünmek ve deneyimlemek üzere bir çalışma öneriyoruz.

Katılımcılar 3 gruba ayrılır.

Eğitmen her gruba bir malzeme ve o malzemeye ilgili bir görev verir.

Eğitmen, her grubun 10 dk süresi olduğunu söyler.

- GRUP 1: İlk gruba bir ilaç prospektüsü verir ve ilaç hakkındaki bilgileri öğrenmelerini ve daha sonra sunmalarını ister.
- GRUP 2: İkinci gruba bir şarkının ismini verir ve şarkının hikayesini ve şarkıyı öğrenmelerini, daha sonra sunmalarını ister.
- GRUP 3: Üçüncü gruba, origami yapımı adımlarını gösteren bir yönerge verir ve bu adımları takip ederek origami yöntemiyle aynısını yapmalarını ve daha sonra bunu sunmalarını ister.

Gruplar görevleri tamamlar ve büyük grupta paylaşım yapılır. Grup sözcüleri, küçük grupta söz konusu göreve nasıl çalıştıklarını anlatır. Her grup sunumunu yapar.

Eğitmen, açık bir tartışma için tüm gruba aşağıdaki soruları yöneltir.

- Sizce ilaç prospektüsündeki bilgileri, bir müzik parçasını ve origami yapmayı öğrenmek nasıl farklı bilgi ve beceriler gerektiriyor?
- Dahil olduğunuz gruba verilen görevden memnun oldunuz mu? Görev size uygun muydu? Zorlandığınız yerler oldu mu?
- Verilen görevlerde sizin öğrenme tercihleriniz veya öğrenme ihtiyaçlarınız gözletildi mi?
- Size rastgele bazı görevler dağıtılan bu çalışma modeli yerine, ne yapılsa daha iyi öğrenebilirdiniz?
- Verilen görevde veya grup çalışmanız içinde kapsayıcı bir tutum/tavır sergilendi mi? Nasıl daha kapsayıcı olunabilirdi?

Katılımcıları dinledikten sonra eğitimci bu etkinlikteki amaçları ve hedeflenen farkındalıkları özetler.

“Bu çalışmada bazılarımız dahil oldukları görevleri ve bununla ilgili aldıkları yönergeleri daha rahat bir şekilde yerine getirebildi ve sevdi. Bazıları ise, kendini yönergeye ve göreve uzak hissetti. Verilen görevler farklıydı. Herkesin öğrenme tarzı, buna yönelik ihtiyacı, grup çalışmasına alışık olma durumu farklıydı.

Bu uygulamadaki amacımız, öğrenme süreçlerindeki bireysel farklılıkları görmek ve bir eğitim veya etkinlik tasarlarken, bu farklılıklara göre, katılımcılarımızın öğrenme ihtiyaçlarını gözetenin önemini fark etmek.”

ETKİNLİK 2: Gruptaki Farklı Öğrenme İhtiyaçlarını Nasıl Gözetebiliriz?

İlk etkinlikte katılımcılar “ÖĞRENEN ROLÜ”nde farklı türde içerikleri öğrenmeyi deneyimler. İkinci etkinlikte, “EĞİTMEN ROLÜ”nde, nasıl daha kapsayıcı eğitimler tasarlayabiliriz sorusu üzerine düşünmek amaçlanır.

Kolaylaştırıcı genel bir giriş yapar.

Bir eğitmenin en temel sorumluluğu; öğrenme ortamında bulunan tüm katılımcıların içeriklerle hem hal olarak sürece katılması ve öğrenmenin gerçekleşmesi için elverişli ortamı sağlamaktır.

Öğrenme deneyimleri çok çeşitli olabilir. Bunlara dair ayrımlardan biri de informal, formal ve non-formel öğrenmedir.

İnformel Öğrenme: Kendi yaşantımızda, gündelik deneyimlerimizle, arkadaş ve aile çevremiz, sokakta, kafe veya kantindeki sohbetlerdeki öğrenme şekli bu kategoride değerlendirilebilir.

Formel Öğrenme: Uzmanların kurguladığı eğitim metodolojisi ve müfredatı içerisinde, bunun için tanımlanmış kurumsal yapılar içinde amaç ve kuralları önceden belirlenmiş eğitim şeklidir. Okullarda gerçekleşen eğitim bu kategoriye girer.

Non-formel Öğrenme: İkisinin arasında, yarı yapılandırılmış şekilde ve /veya örgün eğitim dışındaki alanlardaki öğrenme programları ve eğitimler olabilir. Halk Eğitim Merkezleri, kurslar, dershaneler, meslek içi eğitimler, okul dışı gençlik programları, sanat kursları ve atölyeler bu kategoriye girer.

Sivil alanda yaptığımız eğitimlerde elverişli ve kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturarak non-formal öğrenme kategorisine girebilecek eğitimler gerçekleştirmeyi hedefliyoruz.

Bir eğitimde katılımcının üç temel şeyi öğrenmesi hedeflenir. Bunlar;

- **Bilgi** Bir konuya dair bilimsel ve farklı kaynaklardan teyit edilmiş bilgilerin öğrenilmesi Örn: Çocuğun gelişim özellikleri bilgisini edinmek gibi)
- **Beceri** (Katılımcılara beceri kazandırmak. Örn: Katılımcıların çocuğun gelişim özelliklerini gözeterek oyun kurgulama becerilerini geliştirmek)
- **Tutum** (Katılımcıda Davranışı değiştirmeye doğru ilerlemek: Örn: Etkinlikleri çocuk katılımı olacak şekilde devam ettirecek davranışları pekiştirmek)

Elbette her zaman bunların hepsi gerçekleşemez. Özellikle tutum geliştirmek genellikle uzun soluklu çalışmalar ve süpervizyon desteğiyle sağlanabilir.

Yetişkinlerden oluşan bir gruba eğitim vermek, farklı tür içerikleri öğretmek, bilgi, beceri, tutum gibi farklı kazanımları bir gruba aktarmak çeşitli eğitimlik becerileri gerektirir.

- 1- Bilgilerin, becerilerin doğru yöntemlerle aktarılması ve öğrenenlerin bunu deneyimlemesi
- 2- Öğrenme ortamının katılımcı ve kapsayıcı şekilde tasarlanması önemlidir.

Eğitmen, bu aşamada katılımcı grubuna üç soru sorar ve her biri için katılımcılar gönüllülük esasıyla söz alır ve deneyimlerini paylaşır:

- **Şu ana kadar katıldığınız en iyi eğitim hangisiydi, neden?**
- **Şu ana kadar katıldığınız en başarısız eğitim hangisiydi, neden?**
- **Bir eğitmen olarak, sadece “öğretmek” değil, bir konuyu aktarırken, katılımcı bir perspektif benimsemek, katılımcılarla “birlikte çalışmak”, onlarla “birlikte öğrenen” olmak nasıl başarılabilir?**

Bu sorulara dair deneyimsel bir çalışma için, katılımcılar bir önceki etkinlikte birlikte oldukları kişilerle yeniden buluşur ve her grup yeni bir görev alır.

Önceki etkinlikte öğrenen konumunda olan grup üyeleri bu defa aynı içeriği (ilaç prospektüsü, müzik parçası, origami), hayali bir yetişkin gruba öğretme veya aktarma görevini yerine getirecek eğitmen rolünü üstlenecektir. Bu etkinlikte, EĞİTMEN pozisyonundan fikir geliştirmeleri istenir.

Bunun için gruplara yine 10 dk hazırlanma süresi verilir.

Küçük gruplar çalışmasını tamamladığında her gruptan bir sözcü büyük grupta paylaşım yapar. Grup olarak, nasıl bir yaklaşımla eğitim vermeyi planladıklarını veya hangi adımları düşündüklerini sözlü olarak paylaşır. Tüm gruplar paylaşım yapar ve aşağıdaki sorular eşliğinde kısa bir tartışma yürütülür.

- Bir ilaç prospektüsü, müzik parçası veya origami **ÖĞRETMEK veya AKTARMAK** eğitiminde nasıl farklı bilgi ve beceriler olmasını gerektiriyor?
- Siz ihtiyacı gözeterek kapsayıcı şekilde öğretebilmek üzerine neler düşündünüz?
- Hedef grubun kim olduğu ve hangi özelliklere sahip olduğu sorusu üzerine düşündünüz mü?
- Az önce tüm gruplar farklı yöntemler geliştirdi. Söz konusu eğitimdeki öncelikli hedefe göre (bilgi aktarmak, beceri kazandırmak, tutum dönüştürmek...) kapsayıcı olmak için düşünülecek yollar arasında nasıl farklar olabilir?

Bu ilk oturumda katılımcıların tüm sorulara cevap vermesi veya “doğru” cevap vermesi beklenmez. Tartışma sorularının amacı eğitim boyunca üzerinde düşünülecek soruların katılımcıların zihinlerinde belirmesi ni sağlamaktır.

Kapanış

Eğitmenlik ve kolaylaştırıcılık becerileri edinmede ilk adım katılımcıların ihtiyaç ve ilgilerini göz önüne alabilmektir.

Bir eğitim veya etkinliğin konusu veya aktarılacak içerik her zaman katılacak kişilerin doğrudan “ilgi alanı”na girmiyor olabilir. Tam bu noktada katılımcı ve kapsayıcı olabilmek için ele alınabilecek temel sorular karşımıza çıkar. Oluşturduğumuz eğitimin içeriğini ve akışını katılımcıların ihtiyaçlarını ve öğrenme şekillerini gözeterek oluşturmak eğitimin başarılı ve keyifli geçebilmesi için hayati önem arz eder.

Bir eğitimi tasarlarken en başta nelere dikkat edilmeli?

1. Katılımcı grubumuz kimlerden oluşuyor?
2. Nasıl bir profilde katılımcıları bir araya getireceğiz? Farklılıkları ve ortaklıkları neler olabilir?
3. Onların beklentileri neler? Bunu nasıl öğrenebilirim?
4. Onların ihtiyaçları neler? Bunu nasıl tespit edebilirim?
5. Katılımcılarla birlikte tasarlayacağımız bir bölüm (bölümler) olabilir mi? (aktif katılım perspektifi)

Bu sorular eşliğinde düşünerek bir eğitim hazırlandığında, kapsayıcılık açısından yol alabilmek için ilk adımlardan biri atılmış olur.

Bu eğitim modülü boyunca kolaylaştırıcılık ve eğitmenlik becerileri üzerine çalışılması hedeflendiği için aşağıdaki iki soruyu sürekli akılda tutmak faydalı olacaktır.

- Ben nasıl öğreniyorum?
- Birlikte çalışacağım kişilerin öğrenme ihtiyaçları neler, bunu nasıl tespit edebilirim?
- Katılımcı ve kapsayıcı olacak şekilde nasıl eğitmenlik yapabilirim?

OTURUM 2: BİR EĞİTİM / ETKİNLİK / OTURUM NASIL PLANLANIR? KULLANILABİLECEK TEMEL YÖNTEMLER VE ADIMLAR NELERDİR?

Bu soruları ele almak için sayfanın altında bulunan QR kodu taratarak sunuma ulaşabilirsiniz.

Sunum içerisinde örnekler:

EĞİTİME BAŞLARKEN

Oturma Düzeni

Konferans düzeni
Masada /sahnede sunum
Katılımcılar sıralar halinde oturur
Soru cevap dışında etkileşime kapalı

U şeklinde oturma düzeni
Daha fazla göz teması
Tüm akışa hakimiyeti eğitmendedir.

Tam yuvarlak oturma düzeni
Daha eşitlikçi bir iletişim
Katılıma ve eşit paylaşıma daha açıktır.
Tartışma ortamı veya paylaşım alanında eğitmenin de dahil olduğu

EĞİTİMİ KAPATIRKEN

Değerlendirme

- Değerlendirme sözlü, yazılı ya da görsel şekilde alınabilir.
- Eğitim öncesi, değerlendirmenin nasıl alınacağı mutlaka planlanmalıdır.
- Eğitimin bitiminden hemen sonra değerlendirme almak, genel akışa dair oldukça verimli bir geri bildirim edinme yöntemidir
- Eğitim sonrası değerlendirme almak, katılımcılara eğitime dair düşünme fırsatı vereceğinden geleceğe dair ve sonraki eğitim tasarımlarına yönelik önemli bir geri bildirim edinme yöntemidir

KULLANILABİLECEK ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

Rol Oynama & Canlandırma

- Drama yöntemi kullanılan etkinliklerde/eğitimlerde en sık kullanılan yöntemlerdendir
- Daha çok uzun süreli eğitimlerde tercih edilir
- Eğitimin konusuna dair katılımcılara bilgi, deneyimleme, ısınma ve tanışma gibi yönlerden oldukça katkı sağlar
- Roller dağıtılırken tüm bilgilerin eksiksiz ve herkesin anlayacağı şekilde verilmesi oldukça önemlidir
- Role girmesi için katılımcıya ihtiyacı olan süre mutlaka verilmelidir
- Oturum sonrası katılımcıların rolden çıkmasına yardımcı olacak buz kırıcılar veya hareketli ısınma etkinlikleri yapılmalıdır

OTURUM 3: UZAKTAN ÇALIŞMA & ÇEVİRİMİÇİ TOPLANTI ARAÇLARINA ÖRNEKLER

Amaç:

- Fiziksel olarak bir araya gelmenin mümkün olmadığı durumlarda, bilgisayar ve tablet yardımıyla, etkinlikler, atölyeler ve sosyalleşme gerçekleştirebilmek.

Yöntem: Zoom, Google Hangout, Jitsi, Microsoft Teams, vb.

Süre: Atölyenin/Oturumun ihtiyacına göre değişiklik gösterebilir.

Malzemeler: İnternete bağlı bir elektronik cihaz (telefon, bilgisayar, dizüstü bilgisayar, tablet, vb.)

Sunum içerisinde örnekler:

Çevrimiçi Araçlar Kullanarak Ebeveynlerle Uzaktan Çalışma

Çevrimiçi Toplantı Araçları

Çevrimiçi Etkileşim Araçları

Çevrimiçi Topluluk Yönetim Araçları

Çevrimiçi Toplantı Araçları

miro

- Beyaz tahta üzerinde çoklu kullanıcı ile çevrimiçi çalışma platformudur.
- Tablo yerleştirme, fotoğraf, yazı paylaşımı yapılabilir.
- Ayrıca bir çok özelliğinden ücretsiz bir şekilde faydalanılabilir.

OTURUM 4: KAPSAYICILIĞI DÜŞÜNMEK

Amaç:

- Katılımcıları kapsayıcı eğitim ve öğrenme ortamları konusunda düşündürmek, deneyimsel öğrenme ve vaka çalışmalarıyla fikir geliştirmelerini ve tartışmalarını sağlamak

Grup Büyüklüğü: 15-20 kişi

Yöntem: Küçük grup çalışması, istasyon çalışması, vaka çalışması, tartışma

Süre: 60 Dakika

Malzemeler:

- Ek Malzemeler bölümünde yer alan Vaka Örneklerinin çıktıları
- Gözleri bağlamak için bez parçaları
- Çubuk, pipet veya karton borular
- Flipchart kağıdı
- Renkli kalem
- Tahta kalemi

NASIL UYGULANIR?

ETKİNLİK 1: Kapsayıcılığı Düşünmek - Engeller ve Ayrıcalıklar

Eğitmen grubu üçe ayırır. Aşağıdaki yazılı yönergelerin çıktıları alıp gruplara dağıtır.

Tüm gruplara yönergeleri yerine getirmeleri için 10 dakika süre verilir. Uygulama esnasında eğitmen grupları dolaşır ve bir ihtiyaçları olup olmadığını gruplara sorar, sonrasında grupları yalnız bırakır.

Süre dolduğunda gruplar sunumlarını veya performanslarını gerçekleştirir.

Kolaylaştırıcı aşağıdaki sorular eşliğinde bir paylaşım çemberi yürütür.

- Küçük grup olarak bu göreve birlikte çalışmak nasıldı?
- Görevi yerine getirirken neler yaşadınız? Nasıl geçti?
- Bu uygulamada engelleri düşündüğünüzde neler engeldi? En çok nerede zorlandınız?
- Daha kapsayıcı bir uygulama olması için siz nasıl bir yol izlersiniz?

Katılımcılardan cevapları aldıktan sonra, kolaylaştırıcı çerçeveyi çizerek etkinliği kapatır.

“Tam da sizin bu uygulamada zorlandığınız kısımları göz önünde bulundurarak, düzenlediğimiz eğitimlerde hedef kitlemizi ve ihtiyaçlarını merkeze koyarak tüm katılımcıları eğitime dahil edebilmek ve dışarıda bırakmamak için farklı yöntemler ve araçları programa dahil etmeliyiz. Bu şekilde katılımcılar arası bağ oluşturma ve birbirimizi anlayarak pozitif iletişim kurma konusunda çok etkili programlar tasarlayabiliriz.”

ETKİNLİK 2: Ebeveynlere Yönelik Çalışmalar Tasarlama

 Etkinliğin yapıldığı ortamında, 3 adet istasyon (çalışma köşesi) hazırlanır. Ek Malzemeler bölümünde sunulan vaka örnekleri içinden, söz konusu katılımcı grubu için en faydalı ve keyifli olacağı düşünülen 3 tanesi belirlenir. Her bir istasyona bir vaka verilir.

 Katılımcılar 3 gruba ayrılır. Her grup bir istasyona gider.

Her istasyonda 1 kişi istasyon sorumlusu olmalıdır. Bu kişi o istasyonda sabit kalır ve istasyonun sözcüsü olur. Bu kişinin toplanan fikirleri en sonda tüm gruba özetleyeceği belirtilir. Bunu yapmak isteyen gönüllü kişi bu görevi alır. O kişi istasyonda sabit kalır, yer değiştirmez.

 Her istasyon için 8 dk süre vardır. Her grup bulunduğu istasyondaki vakayı 8 dk içinde ele alır, vakaya çözümler üretir, öneriler sunar.

İstasyon sorumlusu bunları büyük bir flipchart kağıdına not alır.

 8 dk sonra zil (gong) çalar. Gruplar diğer istasyona geçer. İstasyon sorumlusu masaya yeni gelen ekibe vakayı hızlıca özetler, aldığı notlara herkes göz atar ve fikir geliştirmeye devam edilir.

Toplam 25 dk içinde, her grup 3 istasyona da uğrar ve her bir vaka için çözüm önerileri sunmuş olur.

 Tüm katılımcılar büyük grupta buluşur. Her istasyonun sözcüsü, not aldığı büyük kağıdı görünür bir yere asar.

Her grup 5 dk söz alır. Grup sözcüleri konuşulmuş olan fikirleri, önerileri, çözümleri ana başlıklar halinde toparlayarak sunar.

 Her vaka sunulduktan sonra, katılımcılar öneriler ve katkılar sunabilir. İstasyon sözcüsü bunları da flipchart üzerine not alır.

Kapanış: Eğitmen, son olarak aşağıdaki sorularla oturumu kapatır.

- Bu sunulan önerileri hayata geçirmek için nelere ve hangi kaynaklara ihtiyaç var?
- Ben kendimi geliştirmek için neler yapabilirim?
- Çalıştığım kurumda ve birimde neler yapılabilir?

Böylece katılımcılar, ebeveynlerle beraber yürütecekleri çalışmalarda, erişilebilirliği arttırmak, daha kapsayıcı ve katılımcı olabilmek için bireysel ve kurumsal düzeyde neler yapılabileceğine dair somut fikirler geliştirmiş olur.

Kolaylaştırıcıya Not:

Ek Malzemeler bölümünde sunulan vaka çalışmaları, eğitimi gerçekleştirdiğiniz grubun ve kişilerin donanım ve becerilerini geliştirmekte yetersiz kalabilir veya örnekler uzak ve ilgisiz olabilir.

Bu durumda katılımcı gruba, ebeveyn çalışmaları alanında en çok ne tür etkinlik ve eğitimler yaptıkları veya yapmayı planladıkları sorulabilir.

Üzerinden çalışacakları vakaları katılımcıların kendilerinin yazması istenebilir. Böylece gündelik hayatta

Notlarınız:

KÜNYE

Fikir Geliştirme ve Konsept

Beril Sönmez
Birte Gooßes
Ekin Su Birinci
Heike Maier-Finnemann
Merve Tekeoğlu
Özlem Çolak
Solveig Esman
Steffi Stelzer

İçerik Geliştirme ve Metinler

Beril Sönmez
Birte Gooßes
Ekin Su Birinci
Heike Maier-Finnemann
Merve Tekeoğlu
Özlem Çolak
Solveig Esman
Steffi Stelzer

Grafik Tasarım

Asiye Karabulut
Esra Göksu

Koordinasyon ve Uygulama

Beril Sönmez
Birte Gooßes
Ekin Su Birinci

Çeviri

Bora Şahin
Mehmet Barış Albayrak
Ozan Ergenay
Özgür Bircan

“EBEVEYNLERLE BERABER” EĞİTİM PROGRAMI LİSANS VE TELİF HAKLARINA DAİR YASAL UYARI

Ebeveynlerle Beraber Eğitim Programı CC BY-NC-ND 4.0 lisansına dahildir.

Ebeveynlerle Beraber Eğitim Programı aşağıda belirtilen şartlar altında çoğaltılıp yayılabilir:

Eğitim Programı içerikleri kullanılırken, çoğaltılırken, paylaşılırken künyede adı geçen kişi ve kurumlara (lisansörlere) atıfta bulunulmalıdır.

Eğitim Programı'nın kullanımı sırasında künyeye atıfta bulunulmalı, program üzerinde değişiklik yapıp yapılmadığı mutlaka belirtilmelidir.

Eğitim Programı hiçbir koşul altında ticari amaçlarla kullanılamaz, çoğaltılamaz ve paylaşılamaz.

Eğitim Programı üzerinde değişiklik yapılır, değiştirilir, düzenlenirse programın değiştirilmiş hali çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayılamaz.

Lisansın izin verdiği herhangi bir uygulamayı başka bir kişiye yasal olarak yasaklayan ek hükümler veya teknik prosedürler kullanılamaz.

Künyede adı geçen kişi ve kurumlar lisans şartlarına uyduğunuz sürece bu haklarınızı iptal edemez.

Daha fazla bilgi için projenin internet sayfası üzerinden veya Anadolu Kültür internet sayfası üzerinden bizlerle iletişim kurabilirsiniz.

www.hep-beraber.org | www.anadolukultur.org

MÜLTECİ DESTEĞİ ALANINDA ALMANYA-TÜRKİYE ORTAKLIK İNİSİYATİFİ II
ALL TOGETHER / HEP BERABER / ALLE ZUSAMMEN